

Zápis

Ustavují zasedání TPS

Ovocné stromy v krajině s vazbou na krátké dodavatelské řetězce

Ustavující zasedání Tematické pracovní skupiny Ovocné stromy v krajině s vazbou na krátké dodavatelské řetězce (dále jen TPS), založené v rámci aktivit Celostátní sítě pro venkov RO SZIF Brno, se uskutečnilo dne 21. února 2017, v administrativní budově v Brně, Kotlářská 53; zasedací místnost Regionálního odboru Státního zemědělského intervenčního fondu Brno.

TPS má v procesu implementace PRV roli konzultační a poradní; je zřízena na úrovni celorepublikové; je zřízena dočasně a účelově po dobu plnění úkolu.

TPS je založena v počtu 31 členů.

Jednání TPS jsou neveřejná.

Ustavující zasedání zahájil Václav Říha, ředitel RO SZIF Brno. Ve svém vystoupení uvedl důvody, které vedly k založení TPS, prezentoval předpokládané aktivity TPS a nastavil okruhy problémů a výstupy, na které by se měla TPS zaměřit. V závěru vystoupení jmenoval Dagmar Adámkovou tajemnicí TPS.

Tajemnice převzala řízení ustavujícího zasedání TPS. Sdělila přítomným dotační pravidla projektu TPS, její rozpočet a další provozní záležitosti. Dále představila Celostátní síť pro venkov, její aktivity a činnosti zaměřené na podporu udržitelného života na venkově.

Zasedání pokračovalo osobním představením přítomných členů TPS a pověřených zástupců.

Dalším bodem jednání bylo schválení Jednacího řádu TPS.

Na ustavujícím zasedání bylo přítomno 22 řádných členů + 2 zástupci pověřeni k zastupování na základě plné moc udělené řádným členem TPS + 2 hosté; omluveno 7 řádných členů (viz. prezenční listina).

Přítomno bylo 77% řádných členů a pověřených zástupců. TPS byla usnášení schopná.

Hlasování: pro – zdržel se – proti

Hlasování o projednaném Jednací řádu TPS: 24 – 0 – 0 Jednací řád byl schválen.

Dle schváleného jednacího řádu se přistoupilo k volbě 7 členného předsednictva TPS, každý z navržených členů s nominací veřejně souhlasil.

Vít Hrdoušek 23 – 1 – 0

Petr Salaš 23 – 1 – 0

Stanislav Rampas 23 – 1 – 0

Jiří Kmet 23 – 1 – 0

Václav Koběluš 23 – 1 – 0

Stanislav Boček 22 – 1 – 1

Michal Pochop 23 – 1 – 0

Členové předsednictva TPS byli schváleni.

Předsednictvo následně zvolilo ze svého středu předsedu TPS: Vít Hrdoušek. 6 – 1 – 0

Předseda TPS Vít Hrdoušek převzal řízení 1. zasedání TPS.

Jednání TPS pokračovalo dle programu v pozvánce.

Předseda v rámci své prezentace představil iniciativu Milion stromů pro krajinu. Vzešla ze společné snahy místních akčních skupin (MAS) o záchranu a propagaci tradičního ovocnářství a pěstitelství v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Cílem programu je vrátit do erozí a sezónním suchem ohrožené zemědělské krajiny tradiční druhy a odrůdy ovoce a tím podpořit nejen biodiverzitu, zadržování vody v krajině a vztah obyvatel k místu, ale i podpořit zaměstnanost a celkově zvýšit odolnost území na klimatickou změnu. Více na <http://www.milionstromu.cz>

Diskusní blok otevřel svoji přednáškou Martin Lípa, který prezentoval web Archiv starých odrůd, <http://www.stareodrudy.cz>. Zde by měly být k dispozici důležité informace o starých a krajových odrůdách hlavních ovocných druhů včetně popisu místa jejich výskytu; konkrétně ve svém vystoupení demonstroval velmi pěkně a detailně rozpracovanou databázi hrušní. Jedním z cílů webu, v rámci veřejné databáze, je propojit jednotlivé ovocné druhy a odrůdy s odkazem na školkaře, kteří by měli povolení odrůdu množit. Web má být, mimo jiné, informační podporou (i v historických souvislostech) záchranným sortimentům; v současnosti evidováno 180 odrůd hrušní.

Dle stanoveného programu byla zahájena diskuse k jednotlivým projednávaným tématům, charakterizujícím hlavní cíle činnosti TPS:

- A. Ekologický a klimatický efekt ovocnářství v zemědělské krajině – extenzivní hospodaření; zelené oázy podpoří biodiverzitu, ochranu půdy, zadržování vody v krajině, vztah obyvatel k místu.
- B. Zpracovávání sklizeného ovoce s vazbou na možnosti diverzifikace v zemědělství; podpora spolupráce v rámci krátkých dodavatelských řetězců, princip Slowfood.
- C. Genofond ovocných dřevin; síla regionu v jedinečnosti dřevin; alternativa komerčních odrůd v přírodních zahradách, krajinotvorných sadech.
- D. Prosazování principů funkčních ovocných výsadeb do jednotlivých programů rozvoje venkova cestou územního plánování, pozemkových úprav, ÚSES.
- E. Osvětová činnost (semináře, workshopy, tiskoviny, exkurze); sdílení příkladů dobré a špatné praxe v rozvoji šetrného zemědělství na venkově; propagace TPS a jejich výstupů.
- F. Odborné studie, analýzy.

Diskuse byla velmi živá, obsáhlá a podnětná. V níže uvedeném textu jsou shrnuty pouze nejdůležitější informace a myšlenky diskutujících. V rámci diskuse zaznělo:

Důvodem a jedním z úkolů TPS je hledat možnosti, jak vrátit ovocné stromy do krajiny, aby strom byl součástí zemědělské půdy a byl přívětivý pro sedláka, zemědělce. Vlastníkovi pozemku je třeba nabídnout udržitelné řešení, aby věděl, že je dobré mít ovocné stromy v krajině.

Bez **vztahů lidí k ovocným stromům** nemají nové výsadby ovocných stromů smysl.

Predikovaná možná změna klimatu má vliv na každý živý organismus, samozřejmě i na ovocné stromy. Je nutné se zabývat agroklimatickými pohledy s vazbou nejen na konkrétní druhy, ale i na konkrétní odrůdy. Stěžejním tématem je, v jakých polohách a jaké ovocné stromy jsou schopny vydržet klimatickou zátěž např. i za 50 let.

V rámci diskuse došlo ke shodě, že by bylo vhodné navázat na vědeckou práci Prof. Ing. Miroslava Vávry, Dr.h.c., CSc. (1910 – 1990), který provedl ve své době originální **rajonizaci ovocných druhů a odrůd** a tuto aktualizovat z mapových podkladů.

Také současné akademické prostředí se v různých úhlech pohledu zabývá touto problematikou v rámci různých výzkumných projektů i závěrečných prací studentů.

Je třeba nadefinovat požadované výstupy, shrnout, jaká jsou doposud známá data; porovnat znalosti a zkušenosti našich předků; zařadit biologický materiál, který se osvědčil; řešit agroklimatickou druhovou rajonizaci a posun vegetačního období např. pro území Jihomoravského kraje (zatím není kapacita pro celou ČR).

Z pohledu klimatických změn jsou rajonizace odhadnutelné; problematické je upřesnění detailnější – dopad na lokalitu (mezoklima, mikroklima).

Staré odrůdy prožily turbulentní klima; 400 let staré odrůdy vše přežily – mohou být základem pro návrat do konkrétní krajiny s využitím pro polyfunkční účel v krajině. Moderní odrůdy jsou v tomto handicapovány, protože neprodělaly klimatický kotrmelec a jsou vyšlechtěny na intenzivní formu ošetřování.

Podporu výsadby ovocných stromů řeší například **program Přírodní zahrady** ve spolupráci s Rakouskem finančně podporovaná z EU. Udržení genofundu na odborné úrovni řeší **Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin** a agro-biodiversity (MZe).

Je třeba motivovat veřejnost, aby měla zájem vysazovat na svých pozemcích ovocné stromy, např. i v rámci své přírodní zahrady; brát ovocný strom i jako kulturní dědictví, ne jako zpátečnictví. V současnosti je zájem o výsadbu ovocných stromů spíš živelný a individuální. Velmi důležitá a nenahraditelná je osvěta. **Cílená osvěta** může přispět ke změně přístupu zastupitelstev k zemědělské činnosti; v současnosti je celkem běžným jevem - **konflikt zemědělce a obce**. Může též změnit přístup veřejnosti - že ovocný strom v přírodní zahradě není jen pro okrasu, ale dá se spojit krása a užitek; že moderní zahrada je kácet a současně vysazovat – strom je živý organismus, který má svou životnost a je nutné ho obměňovat, aby plnil svou funkci.

Diskutován byl i zdravotní stav starých odrůd. Zástupci školkařských organizací potvrdili, že zdravotní stav staré či nové odrůdy (školkařského výpěstku) musí být vždy testovaný, což je garancí, že odrůda je v pořádku. Vždy se prodává jako certifikovaný materiál – uvádí se zdravotní stav a pravost (důvod registrace odrůd).

Dalším velmi důležitým okruhem problémů je zpracování sklizeného ovoce, podpora v rámci **krátkých dodavatelských řetězců** (dále jen KDR), princip Slowfood; provázání s agroturistikou, regionální produkt. I v tomto případě je nezastupitelná cílená osvěta, protože funkční propojení sklizené ovoce + KDR + agroturistika v našich podmínkách zatím nefungují. Zpracovat ovoce je přidanou hodnotou – sušené odrůdové ovoce, mošty, vína – je obrovský potenciál doposud nevyužitý. Na jednání zaznělo, že nejsou producenti ovoce, kteří by dodávali do KDR; zemědělci se bojí nestálého odběru, škola se bojí objednat u místního zemědělce, brání jim v tom i podmínky výběrového řízení (např. projekt Ovoce do škol zajišťuje okolo 13 dodavatelů zejména překupních firem).

V rámci pestré diskuse byl zmíněn též okruh problému greeningu, krajinných prvků, dotační politiky. Zemědělství dnešní doby je intenzifikované, na velkých plochách hospodaří málo lidí. Je nutností zahrnout solitéru, stromořadí do zemědělské půdy uvnitř i v okrajích půdního bloku. Stromořadí v polích, které plní protierozní funkci, patří do neprodukčních ploch; nelze ji zahrnout do produkční zemědělské výměry. Jednou z cest je stanovit účelná opatření formou případného **trvalého greeningu** a současně nastavit přívětivé podmínky a pravidla pro sedláka, zemědělce.

Závěr:

Cíle ustavujícího zasedání byly splněny. Byla ustanovena TPS, zvoleno předsednictvo, které ze svého středu vybralo předsedu. Jednání pléna v diskusi upozornilo na různé otázky a problémy, které bude v rámci svého dvouletého mandátu TPS řešit.

TPS umožní sdílení poznatků a osvědčených postupů. Tím bude naplňován jeden ze základních cílů Akčního plánu Celostátní sítě pro venkov pro období 2014 – 2020:

- bod 2.2 - Zvýšit kvalitu provádění Programů rozvoje venkova
- bod 2.3 - Informovat širší veřejnost a potencionální příjemce o politice rozvoje venkova a možnostech financování

Výstupy TPS budou zaměřeny především na tyto okruhy problémů:

- vrátit do erozí a sezonním suchem ohrožené zemědělské krajiny odolné tradiční druhy a odrůdy ovoce a tím podpořit biodiverzitu, zadržování vody v krajině a vztah obyvatel k místu,
- řešit v souladu s legislativou v oblasti ekologické produkce možnou doplňkovou podporu prostřednictvím operací PRV, které mohou plnit funkci podpůrných ekonomických nástrojů nejen pro účastníky programu „Milion ovocných stromů pro krajinu“,
- zaměřit se na bezpečné využití ovoce, na zpracování sklizeného ovoce s vazbou na možnosti diverzifikace v zemědělství,
- podpořit zaměstnanost s vazbou na sociální zemědělství a zpracovatelský průmysl,
- definovat příslušné kompetence a odpovědnost,
- sdílet příklady dobré a špatné praxe v rozvoji šetrného zemědělství na venkově.

Předsednictvo dostalo za úkol vybrat nejdůležitější problémy, stanovit harmonogram řešení včetně plánovaných výstupů a zpracovat je jako podklad pro příští jednání TPS.

Pro průběžnou operativní diskusi členů TPS bylo navrženo zřídit **neveřejnou nástěnku**.

Současně bylo navrženo vytvořit **kontaktní adresu pro veřejnost**, aby své náměty, názory, dotazy posílala na jednu mailovou adresu. Podněty veřejnosti bude PR komunikátor rozesílat členům TPS cestou neveřejné nástěnky. Na nejbližším zasedání předsednictva a následně TPS by byly prezentovány a projednány výstupy diskuse členů TPS z neveřejné nástěnky i podněty veřejnosti a učiněny konkrétní závěry.

Nejbližší zasedání TPS by mělo být v 18. týdnu; 2. nebo 3. nebo 4. května; od 10:00 hod; konkrétní datum bude upřesněno; místo SZIF Brno, Kotlářská 53.

Další zasedání TPS se připravuje na den 1. 6. 2017; od 10:00 – 13:30 hod., Humpolec.

Úkol pro členy TPS:

- Nejpozději do **31. 3. 2017** zaslat tajemnici návrhy na program jednání příštího zasedání, taktéž zaslat návrhy možných aktivit TPS.
- Na webu www.milionstromu.cz zřídit neveřejnou diskusní nástěnku pro členy TPS. Současně zřídit kontaktní mailovou adresu pro veřejnost.

Příloha zápisu: prezenční listina, Jednací řád TPS, složení TPS, projekty NAZV 2008 - 2016

Zpracoval: tajemnice TPS

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

